

Alkoholin aiheuttama sekundaarinen asidoosi

Alkoholin aiheuttama sekundaarinen asidoosi (AASA) on yleinen, mutta alidiagnosoitu sairaus. Useimmiten tila on hyvänlaatuinen ja paranee parissa vuorokaudessa. Pahimmillaan tautiin liittyy kuitenkin maligneja piirteitä ja jopa fataaleja komplikaatioita.

Kyseessä on tila, jossa henkilö A nauttii alkoholia määrän X, jolloin henkilön B pH laskee. Asiaa mutkistaa se, että vaikka henkilö B vaipuu asidoosiin, komplikaatiot kohdistuvat lähes poikkeuksetta henkilöön A. Lisäksi on lukuisia muita sekoittavia tekijöitä.

Parisuhteesta selkeästi AASA:lle. Myös naissukupuoli altistaa ajoittain jyrkillekin pH:n vaihteluille. Y-kromosomikaan ei suojaudu taudilta kokonaan. Alkoholin käytön kesto on usein suoraan verrannollinen asidoosin syvyyteen vaikuttan myös oirekuvaan. Kerran sairastetulla taudilla on sinnikäs taipumus uusiutua aina tilaisuuden tullen, mikäli primaaripreventio epäonnistuu.

AASA:n oirekuva on vaihteleva. Lievissä tapauksissa ilmaisu ”hyytävä ilmapiiri”, kuvaa tilannetta erinomaisesti. Tämä hyvänlaatuinen ilmenemismuoto tasaantuu parissa vuorokaudessa, mutta saattaa alkuvaiheessa aiheuttaa aistiherkistymisiä, jotka pahentavat alkoholin vieroitusoireita (*Kummeli ym. Youtube/Krapula*). Vaikeammissa tapauksissa oirekuvaan liittyvät esineiden siirtymiset ilmaitse, kiinteiden esineiden sirpaloitumiset sekä melutason voimakas kohoaminen. Vaikeimmissa tapauksissa on kuvattu jyrkän pH:n laskun aiheuttaneen muutoksia ulko-oven lukkopesän metallirakenteisiin, jolloin oven avaaminen vanhalla avaimella on käynyt mahdottomaksi. Tämä on toisaalta voinut ehkäistä vakavampia komplikaatioita.

Esimerkki: 25-vuotias parisuhteessa elävä mies, joka lähti kalastamaan ystäviensä kanssa.

Päiväreissusta kehkeytyi kolmen vuorokauden ryyppyreissu ja miehen matkapuhelin upposi huoltamon WC-pönttöön jo menomatalla. Kotiin palatessa alkoholin sumentamat aistit eivät havainneet pirtin poikki nopeasti lähestyvää halkolaatikkoa, joka osui potilaan vasempaan silmäkulmaan aiheuttaen noin 12 cm pitkän haavan. Tilanteesta selvittiin pienkirurgisella toimenpiteellä ja kommoitioseurannalla.

Lievissä tapauksissa hoidoksi on kokeiltu kukkia, lahjoja ja mitä erilaisimpia selityksiä, mutta mikäli niitä ei käytä säännöllisesti, ne voivat jopa pahentaa tilannetta. Mitä alemmaksi pH laskee, sitä hoitoresistentimmäksi tauti muuttuu, eikä syvän asidoosin korjaamiseksi akuutissa vaiheessa pystytä tekemään mitään. Vaikeimmissa tapauksissa kannattaa siirtyä damage control -tekniikkaan, eli estetään lisävahingot, odotetaan tilanteen stabiloitumista ja spontaania paranemisvaihetta.

Koska tehokasta hoitoa ei ole, tulisi keskittyä taudin ehkäisyyn. Absolutismi on tehokas keino ehkäistä AASA:a. Tämä ei kuitenkaan useimmilta onnistu, joten muitakin keinoja tulisi kehittää. Oikein ajoitetun kommunikaation on todettu pienentävän AASA:n riskiä merkittävästi. Väärin ajoitettu kommunikaatio toisaalta lisää riskiä merkittävästi (*Kummeli ym. Youtube/Lentäjä*). Eli jos ääni on outo ja pelikaanikin on jo turbiinissa, niin preventio-toimenpiteet ovat auttamattomasti myöhässä.

AASA voi olla pahimmillaan kuolemaan johtava tila, joka on syytä ottaa vakavasti. Primaaripreventio kannattaa, koska tehokasta hoitoa ei ole. Tutkittua tietoa aiheesta ei ole, eikä taida tullakaan. ■

P.S. Oulussa paistaa joka päivä aurinko ja Oulu on muutenkin paras paikka erikoistua.